

Fugle omkring Fyret

"En blændende komponeret roman ..."

Fugle omkring Fyret er "en blændende komponeret roman der forener højdramatiske optrin med lyrisk-ræsonerende afsnit, præcis iagttagelse med tidløs symbolik".

Sådan kan man læse i det portræt af Jacob Paludan, som litteraturforskeren Sven H. Rossel har skrevet i den seneste udgave af Dansk Biografisk Leksikon (1982).

En ny havn bliver til på den jyske vestkyst.
Og ligger brak i lange perioder .

Handlingen er henlagt til gullaschårene under Første Verdenskrig med deres økonomiske spekulationer og udhulede værdier. Samfund og natur stilles effektivt op mod hinanden i skildringen af, hvad der karakteriseres som "et monstrøst havneprojekt i en lille vestjysk kystby". Byggeriet demoraliserer lokalbefolkningen. Og under selve indvielsesfesten hævner havet sig ved at knuse den nye mole. Fremskridtets og teknikkens fallit gentages for en stor del i romanens persongalleri: råddenskab, usikkerhed og afmagt. Men der er også repræsentanter for "en naturbundethed, der nægter at sælge sig til fremtidens blændværk", som det hedder hos Sven H. Rossel.

Den seneste udgave af *Fugle omkring Fyret* er fra 1997 og fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab i serien Danske Klassikere. I efterskriften fortæller Paludan-forskeren Henrik Oldenburg, hvordan romanen blev til, da den 28-årige Paludan, "dansk litteraturs elendigste turist", ville tilbringe vinteren 1924-25 i Italien, men kørte sur i chianti og spaghetti. Stak hjem til vestkyst-vinterkulden i Hanstholm og – med lige dele inspiration fra havnebyggeriet og fra den norske digter Knut Hamsun – skrev romanen på tre måneder. Den blev hans gennembrud, på tre år trykt i fire oplag og oversat til flere sprog. Det er lidt af en gåde, hvorfor man i ny udgave af romanen, der skal lokke nye – unge – læsere til, har anbragt den ældre Paludan på forsiden.

Hovedtemaet i *Fugle omkring Fyret*, konflikten mellem natur og kultur, mellem privateje og ekspropriation, er lige så aktuel i dag som ved romanens udgivelse, og den romantiske forbindelse mellem gårdejerdatter Bodil Hunby og fyrmesterens søn Johan Brandt har lirket ved så mange hjerter i årenes løb, at romanen har rundet de 100.000 solgte eksemplarer.

"Hvor et ubændigt Hav møder en stædig Kyst, hvor en evig Vind gnaver Skrænterne og gør Frugtbarheden træt ...", kan man læse i *Fugle omkring Fyret*. Og ingen, der har været i Hanstholm, kan være i tvivl om, at det er her, Jacob Paludans roman foregår. Alligevel gættede ingen det, da bogen udkom i 1925. De fleste pegede på Hirtshals, hvis havneprojekt var fra samme lovforslag i 1917 som Hanstholm.

Da *Fugle omkring Fyret* blev skrevet, tiltrådte Friis Skotte som trafikminister i socialdemokraten Thorvald Staunings regering og forsøgte som noget af det første at få standset havneprojektet i Hanstholm. Der var valutakrise og sparetid, og Lillebæltsbroen stod øverst. Hirtshals skulle gøres færdig så hurtigt og billigt som muligt og Hanstholm drosles ned. Men havneingeniøren her, Jørgen Fibiger, kæmpede ufortrødent videre, de første sænkekasser kom i vandet i 1926, og da han døde ti år senere, var vestarmen udbygget i fuld længde og med 100 meter tværmole. Men der var stadig dét med bevillingerne. Og nu skulle der penge til en Oddesundbro. Efter Anden Verdenskrig og tyskernes huseren i Hanstholm var Jacob Paludans pessimistiske vision af forfald, som man kan læse om det i *Fugle omkring Fyret*, lige ved at blive virkelighed. I al fald var der revner i molen og huller i landspolitikerens hukommelse. Thyboerne måtte på det nærmeste begynde forfra. I 1950'erne var det socialdemokraten Viggo Kampmann, der forsøgte at få gemt projektet af vejen. Men den effektive bearbejdelse af folketingsmedlemmer vendte sammen med professor Lundgrens bekræftelse af Fibigers teorier stemningen. Den endelige lov kunne vedtages i 1960. Og folkesocialisten Aksel Larsen notere i Folketinget med tilfredshed, at videnskaben nu var kommet så vidt, at den nåede samme resultater som den sunde fornuft ...

Hanstholm Havn er altså både fiktion og virkelighed. Heldigvis for det sidste. Havnen har haft stor betydning for den moderne udvikling af hele Thy. Men vi lever ikke af fisk alene. Der må mere på tallerkenen – noget andet. Et

godt bud kunne være de billeder af mennesker og natur, idealisme og materialisme, digteren Paludan skriver frem i *Fugle omkring Fyret*. En i øvrigt ganske imponerende indlevelsesevne af en ung københavner på en egn, der i virkeligheden er ham aldeles fremmedartet. Alt gammelt støv har vestenvinden taget fra første side af romanen, der kan læses med stort udbytte også i 2008. *Fugle omkring Fyret* er fortsat en ligeså moderne roman som i 1924-25, da den blev skrevet, fordi problemstillingerne stadig er aktuelle og romanens personer mennesker af kød og blod.

Eller som Paludan-forskeren Henrik Oldenburg skriver i forordet til den seneste udgave af *Fugle omkring Fyret* i 1998: "Efter en uaktuel periode i 60'ernes og 70'ernes hæsblæsende udviklingsforceren - noget romanen netop advarer imod - er dens nerve igen blevet blottet i de mere nøgterne 80'ere og 90'ere. I dag vil den kunne tale appellerende om fremmedgørelse og rodløshed, og der vil være gehør for dens skepsis over for teknisk udvikling for udviklingens egen skyld".

Hvis vi trækker denne linje op til i dag, kan man finde *Fugle omkring Fyret* bag debatten om årsagerne til og konsekvenserne af den globale opvarmning.

